

WZORY HAFTU KASZUBSKIEGO

SZKOŁA SŁUPSKA

SŁUPSK 1998

WZORY HAFTU KASZUBSKIEGO - SZKOŁA SŁUPSKA

Do opracowania niniejszej teki skłoniło autorów: etnografię Hugonę Ostrowską-Wójcikową oraz artystów plastyków: Dorotę Sikorską-Laźny i Mieczysława Łażnego autentyczne zainteresowanie społeczeństwa słupskiego kaszubską sztuką ludową. Szczególnie dużą popularnością cieszy się wielobarwny haft kaszubski, będący specyficzną dziedziną ludowej twórczości artystycznej.

Od wielu lat kilkudziesiąt kobiet mieszkających w różnych miejscowościach województwa - komponuje i wykonuje hafty na własne potrzeby, na wystawy i konkursy, do muzeów oraz na sprzedaż. Haft kaszubski niejednokrotnie traktowany jest tutaj jako wizytówka "kaszubszczyzny" i pojawia się często w formie elementu zdobniczego na rozmaitych wyrobach, zaznaczając w ten sposób swój związek z regionem. Nie dziwi zatem pragnienie hafciarek, by opracowana została taka wzór haftu kaszubskiego "szkoły słupskiej" jako widomy znak przynależności tego obszaru Pomorza do Kaszub.

Zawarte w tece wzory nie nawiązują jednak do żywej tradycji hafciarskiej, bo taka na tym terenie od dawna nie istnieje. Nie zachowały się również do naszych czasów żadne okazy miejscowości, ludowego haftu. Niewiele też jest przekazów odnoszących się do dawnych strojów tutejszej ludności, a zwłaszcza sposobów zdobienia odzieży i tkanin. Autorzy sięgnęli zatem do innych dziedzin rękozdrobia dawnych mieszkańców Słupska i okolic, by dokonać transpozycji na płótno motywów zdobniczych występujących na starych meblach, sprzętach gospodarstwa domowego, detaliach architektonicznych zabudowań wiejskich oraz na wyrobach dawnej ceramiki.

Do zakomponowania szlaczek okalających brzegi obrusów i serwet wykorzystano zdobiny występujące na bramach wjazdowych XVII i XVIII-wiecznych stodół z Machowinka, Moźdzanowa i Zajączkowa. Natomiast z malowanych i rzeźbionych skrzyni, krzesel, maglownic i deseczek tkackich czerpano materiał do projektowania ornamentów i kolorystyki poszczególnych elementów haftu. Znakomitym źródłem motywów dekoracyjnych były też okazy dawnej, pomorskiej ceramiki ludowej gromadzone od lat przedwojennych w słupskim muzeum. Kształty i barwy dekoracji malarzyk pokrywające dzbany, talerze i misy narzucały wrażenie oczywistość zastosowania ich we wzornikach hafciarskich.

Nade wszystko jednak kopaliną ornamentów były fragmenty XVIII i XIX-wiecznych naczyń ceramicznych przechowywane w Dziale Etnograficznym Muzeum Pomorza Środkowego. Historia powstania tej kolekcji jest niezwykła. W roku 1954 w trakcie pogłębiania Słupi na odcinku przy ulicy Gancarskiej natrafiono na dużą ilość naczyń i odłamków ceramicznych pochodzących z warsztatów i pieców garniarzy stawianych na tych terenach już w średniowieczu. Z mulu i gruzu zalegającego dno rzeki wydobyto fragmenty i całe naczynia gliniane będące niewątpliwie wytworem słupskich garniarzy. Na dżbanach, misach, talerzach i kaflach zachowała się w dobrym stanie dekoracja malarza z polewą, a co ciekawsze na niektórych odłamkach umieszczone były daty wyrobu. Znalezisko dostarczyło wielu cennych informacji o wytwórcach tego ośrodka garniarzy, ponadto pozwoliło poznąć różnorodność form bogate zdobnictwo stosowane tutaj. W Słupsku wytwarzano obok dżbanów o baniastych brzuszcach i krótkiej szyjce, również dwojaki o beczulkowatym kształcie, talerze i misy, garnki jedno i dwuusze, formy do pieczenia ciasta, wazy oraz malowane piece kaflowe. Można przypuszczać, że wyroby garniarzy słupskich nabywane były nie tylko przez miejscowych mieszkańców, ale zapewne zaopatrywały się u nich również ludność z okolicznych, nieraz i odległych wiosek. Do dzisiejszych czasów bowiem w rybackiej wsi Kluki natrafia się podczas przekopywania dawnych siedliszcz na odłamki ceramiczne podobne w formie i zdobnictwie do ceramiki znalezionej w rzecie.

Dominującym ornamentem zdobniczym występującym na słupskiej ceramice są motywy florystyczne. W różnych odmianach stylistycznych i rozmaitych układach tworzą zdobienia o dużych walorach plastycznych, a umieszczone są najczęściej na płaskich dnach i kołnierzach talerzy, mis, na brzuszcach garnków, dżbanów i kubków. Można tu spotkać stylizowane tulipany, niezapominajki, róże, kwiaty przypominające rozwinięte piwonie, wisiorki, margaretki, bratki, pączki jakichś niezidentyfikowanych kwiatków, dzikie wino. Odnosząco też namalowane szerokim pędzlem, z malariskiem rozmachem, palmety i gwiazdę morską oraz drobne, postrzępione listeczki. Zdarzają się również kwiatki z lancetowatymi liśćmi. Motywy te występują w postaci drobnych pęków, galążek lub girlandek utworzonych z różnorakich kwiatków i liści. Obrzeża talerzy i mis otaczają wici roślinne wijące się swobodnie, najczęściej faliste. Więc taka złożona była nieraz jedynie z samych liści, zdarzają się jednakże wici bardziej dekoracyjne, bogate w kwiaty i listeczki. Najczęściej jednak kołnierze tych naczyń zdobione są namalowaną "od ręki" liną falistą z żabkami, kropeczkami, motywem meandrowym w rozmaitych układach i połączeniach. Polewa, tworząca tło dla namalowanych z dużą swobodą i biegłością motywów, jest biała z odciemieniem błękitu lub kremowa z odciemieniem żółty. Kolorystyka malunków jest ograniczona do czterech podstawowych kolorów: niebieskiego, zielonego, brązowego i żółtego. Nie natrafiono na występowanie koloru czarnego czy czerwonego. Wśród kilkuset egzemplarzy odłamków ceramicznych jedynie na kilku znajduje się motyw malowany fioletem. Motyw ten przypomina kieście dzikiego wina.

Dysponując takim bogactwem motywów zdobniczych i kolorystyką stosowaną w dekoracji plastycznej dawnych sprzętów, a przede wszystkim słupskich naczyń ceramicznych, autorzy zdecydowali się na opracowanie "szkoły haftu słupskiego". Nastoisko analiza formalno-stylistyczna wspomnianej ceramiki wykazująca daleko idące filiąże ze sztuką ludową Kaszub - uzasadnia umieszczenie jej w serii "Wzory haftu kaszubskiego" wydawanej od wielu lat przez Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie. Warto też zaznaczyć, że przy tej pracy brany był pod uwagę fakt, że przeniesienie na płótno motywów zdobniczych malowanych na glinie nie może odbywać się w sposób mechaniczny "przez kalkę". Inne bowiem wymogi techniczne i plastyczne stwarzają malowanie na ceramice, a diametralnie inne reguły rządzą płótnem i jego zdobnictwem. Materiały te mają przecież różne właściwości, inne są techniki zdobnicze. Wielce pomocne w tej mierze okazały się rady i pomoc doświadczeniom hafciarek: śp. Elżbiety Koźlik ze Słupska i Józefy Sitarz z Przechlewa, posiadających doskonale opanowany warsztat twórczy. Zdawano sobie również sprawę, że - jak zaznacza znakomity znawca haftu kaszubskiego Wojciech Błaszkowski - "transpozycja do wyszywania polega nie tylko na wiernym odtworzeniu formy, ale na odczytaniu nieodpowiedzianych pędzlem szczegółów, niekiedy bardzo subtelnych i przeniesieniu ich do ornamentyki hafciarskiej. Ualentowane hafciarki, dzięki swojej intuicji i inwencji artystycznej, mogą uzupełnić i wzbogacić wzory opracowane na podstawie motywów oryginalnej ceramiki".

Haft szkoły słupskiej, analogicznie do tutejszej ceramiki, charakteryzuje się ornamentyką florystyczną. Najczęściej występującym motywem dekoracyjnym jest stosowany w kilku odmianach tulipan: rozwinięty, w pączku, na sztywnej nożce czy na odchylonej wiązce lodyżce. Do haftowania zastosowano ulubione motywy słupskich garniarzy: stokrotkę, niezapominajkę i piwonię, którą na Kaszubach nazywa się różą. Charakterystyczna dla wszystkich wzorników haftów kaszubskich palmeta, w rozmaitych układach i barwach, znalazła się tutaj swoje, acz nie dominujące miejsce.

Zastosowano również gałązki i pęki składające się z ulistnionego kwiecienia. Dysponując bogatą gamą rozmaitych szlaczek występujących na ceramice i drewnie autorzy proponują ich zastosowanie przy obrzeżaniu serwet i obrusów. Wydaje się przy tym słuszne, aby nie stosować w haftach słupskich wykończeń frędzlą lub merezką. Prześliczna ornamentyka tych szlaczeków może stanowić dostateczne wykończenie haftowanej tkaniny.

Jak już wspomniano, w zdobnictwie ceramiki słupskiej nie odnotowano występowania motywu serca, tak chętnie stosowanego w haftie całej Kaszubszczyzny. W związku z powyższym nie zastosowano tej zdobiny w opracowanej tece.

Kolorystyka haftu "słupskiego" jest również specyficzna. Analogicznie do kolorystyki miejscowości ceramiki zastosowano w haftie następującą gamę kolorystyczną: żółt, brąz, dwa rodzaje zieleni (jasna, soczysta - ciemna) oraz cztery rodzaje niebieskiego (od błękitu do granatu).

Podane motywy najlepiej, zdaniem autorów, prezentują się na płótnie innym białym lub kremowym - takie też były bowiem kolory polewanych naczyń. W tej mierze jednakże autorzy uważają, że twórcza wyobraźnia hafciarek potrafi podać motywy wzbogacić i uzupełnić. Przy wykonywaniu tych haftów trzeba się posługiwać zasadniczo ścięgiem płaskim i sznureczkiem, wykorzystując ich liczne odmiany i możliwości zastosowania do poszczególnych elementów zdobniczych i faktur.

Hugona Ostrowska-Wójcik

Teczka niniejsza zawiera podane w skali 1:1 wzory, które uwypuklają wszystkie charakterystyczne cechy "szkoły słupskiej".

Plansza 1.

1/4 wzoru na kwadratową serwetę - linie przerywane pokazują dwa warianty łączenia.

Plansza 2.

Wzór na serwetę okrągłą.

Plansza 3.

Wzór na serwetę okrągłą - wianek.

Plansza 4.

Wzór na serwetę okrągłą lub kwadratową. 1/4 wzoru powiększona, może być przeniesiona na serwetę dużą. Linie przerywane oznaczają miejsce łączenia.

Plansza 5.

Trzy wzory narożnikowe.

Plansza 6.

Dwa wzory narożnikowe.

Plansza 7.

Wzór na serwetę prostokątną lub na serwetę dużą - jako obszerny, szeroki szlak dookoła.

Plansza 8.

1/4 wzoru na serwetę prostokątną: cz. I. Linie przerywane pokazują miejsce łączenia. Propozycja rozwiązania narożnika tkaniny.

Plansza 9.

1/4 wzoru na serwetę prostokątną: cz. II. Linie przerywane pokazują miejsce łączenia.

Plansza 10.

1/8 wzoru na serwetę okrągłą. Linie przerywane pokazują miejsce łączenia.

Plansza 11.

Wzór na poduszkę.

Plansza 12.

1/2 wzoru na chustę lub narożnik serwety. Linie wzoru przerywane pokazują miejsce łączenia.

Plansza 13.

Motyw zdobniczy.

Plansza 14.

Elementy haftu słupskiego. 35 motywów kwiatowych.

Plansza 15.

10 elementów zdobniczych rozbudowanych w formie ukwieconych gałązek, gwiazda morska.

Plansza 16.

Ozdobniki: szlaczki krawędziowe o motywach geometryzowanych, służące do obrzeżania tkanin, girlandki, palmetka i liście.

Plansza 17.

Katalog stosowanych kolorów.

IV 3850

Wydawcy:

Muzeum Pomorza Środkowego
w Słupsku

Zrzeszenie
Kaszubsko-Pomorskie
Oddział w Słupsku

Woj. Ośrodek
Informacji Turystycznej
Słupsk, ul. Wojska Polskiego 16
tel./fax (0-59) 424326, tel. 420791

"GRAWIPOL"
w Słupsku
ul. Poznańska 42

1963-1998

Tekę wydano z okazji
**35-lecia Muzeum Wsi Słowińskiej
w Klukach**

Autorzy:

Hugona Ostrowska-Wójcik — koncepcja, nadzór etnograficzny, tekst

Dorota Sikorska-Łaźny

Mieczysław Łaźny

— wybór, opracowanie plastyczne

NR 1

NR 2

NR 3

NR 4

NR 5

NR 6

NR 7

NR 8

In dieser Mappe befinden sich Muster im Maßstab 1:1, die alle charakteristischen Eigenschaften der Stickerei von Slupsk u. Umgebung hervorheben.

Tafel 1.

1/4 des Musters für viereckige Serviette - die gebrochene Linie zeigt zwei Verbindungsvarianten.

Tafel 2.

Muster für eine runde Serviette.

Tafel 3.

Muster für eine runde Serviette - Kranz.

Tafel 4.

Muster für eine runde oder viereckige Serviette. 1/4 des Musters vergrößert, kann übertragen werden auf eine grosse Serviette. Die gebrochene Linie zeigt die Verbindungsmöglichkeit.

Tafel 5.

Drei Eckmotive.

Tafel 6.

Zwei Eckmotive.

Tafel 7.

Muster für eine rechteckige Serviette oder grosse Serviette - als grosse, breite Randbordüre.

Tafel 8.

1/4 des Musters für eine rechteckige Serviette: Teil I. gebrochene Linie zeigt die Verbindungsstelle. Vorschlag für die Lösung der Stoffecke.

Tafel 9.

1/4 des Musters für die rechteckige Serviette: Teil II. gebrochene Linie zeigt die Verbindungsmöglichkeit.

Tafel 10.

1/8 des Musters für eine runde Serviette. Die gebrochene Linie zeigt die Verbindungsstelle.

Tafel 11.

Muster für ein Kissen.

Tafel 12.

1/2 des Musters für ein Tuch oder für die Serviettenecke. Die gebrochenen Linien zeigen die Verbindungsstellen.

Tafel 13.

Verzierungsmotiv.

Tafel 14.

Elemente Stickerei. 35 Blumenmotive.

Tafel 15.

10 Verzierungselemente, entwickelt in Form blumenreichen Zweigen, Seestern.

Tafel 16.

Ornamente: Kantenbesatz mit geometrisierten Motiven für Umranden des Stoffes, Girlanden, Palmetten und Blätter.

Tafel 17.

Katalog der angewandten Farben.

MUSTER DER KASCHUBISCHEN STICKEREI - SŁUPSK UND UMGEBUNG

Ein wirkliches Interesse der Bevölkerung aus der Region Slupsk für die kaschubische Volkskunst regte die Ethnographin Hugona Ostrowska - Wójcik und die Künstler Dorota Sikorska-Łażny und Mieczysław Łażny zur Bearbeitung dieser Sammelmappe an.

Einer grossen Popularität erfreut sich vor allem die vielfarbige kaschubische Stickerei, die ein spezifisches Gebiet des Volkskunstschaffens ist. Seit vielen Jahren einige zehn, in verschiedenen Orten der Wojewodschaft wohnende Frauen entwerfen und sticken für den eigenen Bedarf, für Ausstellungen und Wettbewerb, sowie für Museen und auch zum Verkauf. Die kaschubische Stickerei wird oft als Visitenkarte der "Kaschubei" hier angesehen und tritt als Verzierungselement auf verschiedenen Erzeugnissen auf, indem somit die Beziehung mit der Region angedeutet wird.

Man sollte sich deshalb nicht wundern, dass die Stickerinnen den Wunsch äusserten, die Sammelmappe der kaschubischen Stickerei von Slupsk und Umgebung als sichtbares Zeichen der Zugehörigkeit dieses Gebiets von Pommern zur Kaschubei zu bearbeiten.

Die in dieser Mappe enthaltenen Muster knüpfen jedoch an die lebendige Tradition der Stickerei nicht an, da solche seit langem auf diesem Gebiet nicht vorkommt. Es haben sich keine Stücke der örtlichen Volksstickerei bis zur Gegenwart erhalten. Es gibt auch nur wenig Überlieferungen der alten Trachten der hiesigen Bevölkerung, besonders der Verzierungweise der Kleidung und der Stoffe. Deshalb griffen die Autoren zu anderem Handwerksgebiet der alten Bewohner von Slupsk und Umgebung, um auf Leinen die auf alten Möbeln, Haushaltsgeräten, architektonischen Details der Dorfgebäuden sowie alter Keramik auftretenden Ornamente zu transponieren.

Für das Einarbeiten des Besatzes der Tischtücher und Servietten wurden die Rosetten und Herzen, die über den Einfahrtstoren der aus dem XVII und XVIII. Jh. stammenden Scheunen in Machowinko (Klein Machmin), Moźdżanowo (Mützenow) und Zajaczkowo (Sanskow) auftreten, ausgenutzt. Dagegen aus den gemalten und geschnittenen Truhen, Stühlen, Mangelhölzern und Webbrettern schöpfte man das Material zum Entwerfen der Ornamente und zur Koloristik der einzelnen Stickmotive. Eine vortreffliche Quelle der Dekorationsmotive waren auch Stücke der alten pommerschen, seit Vorkriegsjahren im Museum in Slupsk gesammelten Keramik. Die Formen und Farben der gemalten Dekoration, die die Krüge, Teller und Schüsseln bedeckten, zwangen geradezu ihre Anwendung in den Stickschablonen.

Eine Fundgrube der Ornamente waren jedoch vor allem Bruchstücke der aus XVIII und XIX. Jh. stammenden und in der ethnographischen Abteilung des Mittelpommerschen Museums angesammelten keramischen Gefässe. Die Geschichte der Entstehung dieser Sammlung ist übersaus ausserordentlich. Im Jahre 1954 während der Vertiefung des Flusses Slupia auf dem Abschnitt an der Garncarska-Str. (Töpferstadt) stiess man auf eine grosse Anzahl von Gefässen und Keramikscherben, die aus den Töpferwerkstätten und - öfen aus dem Mittelalter stammten. Aus dem Schlamm und Schutt des Flussgrundes wurden Bruchteile und ganze Tongefässer herausgeholt, die zweifellos Erzeugnisse der Töpfer aus Slupsk waren. Im guten Zustand hat sich auf den Krügen, Schüsseln, Tellern und Kacheln die gemalte Dekoration mit Glasur erhalten, und, was interessant ist, fand man auf einigen Bruchteilen das Entstehungsdatum. Dieser Fund vermittelte Kenntnisse über Erzeugnisse dieses Töpferzentrums und überdies ermöglichte die Verschiedenheit der Formen und die reiche Verzierung, die hier angewandt wurde, kennenzulernen. In Slupsk stellte man neben bauchigen mit kurzem Hals Krügen auch dicke runde Doppeltöpfe sowie Teller und Schüsseln, Töpfe mit einem oder zwei Henkeln, Formen zum Kuchenbacken, Vasen und gemalte Kachelöfen her.

Man kann annehmen, dass die Erzeugnisse der Töpfer aus Slupsk nicht nur von den Einwohnern der Stadt, sondern auch von der Bevölkerung aus der Umgebung, manchmal aus entfernten Dörfern gekauft wurden. Bis heute nämlich werden im Dorf Kluki während der Umgrabung der alten Wohnsitze keramische Bruchteile, in Form und Verzierung den im Fluss gefundnen ähnlich, gefunden.

Das überragende Ornament auf dieser Keramik sind floristische Motive. In verschiedenen stilistischen Veränderungen und zahlreichen Entwürfen bilden sie die Dekoration vom plastischen Wert und werden am meisten auf dem flachen Boden und den Kragen der Teller, Schüsseln, auf den bauchigen Töpfen, Krügen und Bechern angebracht. Man kann hier stilisierte Tulpen, Vergissmeinnicht, Rosen, Blumen, die entwickelte Peonien erinnern, Kirschen, Gänseblümchen, Stiefmütterchen, Knospen von nicht identifizierten Blumen, wilden Wein, antreffen. Es wurde auch mit breitem Pinsel gemalte, dem Blatt der Fächerpalme ähnliche Verzierung und Seestern bemerkt, sowie kleine zerrißene Blätterchen. Es kommen auch Blümchen

mit lanzettförmigen Blättern vor. Diese Motive treten in Form kleiner Sträusse, Zweige oder Blumengewinde auf. Die Teller und Schüsselränder umzingeln frei, meistens wellenförmig die Pflanzenranken. Solche Ranke besteht manchmal nur aus Blättern, aber es gibt auch mehr dekorative, reich an Blumen und kleinen Blättern, Ranken. Am häufigsten jedoch sind die Ränder dieser Gefäße frei "mit der Hand" geschmückt mit einer gemalten, wellenförmigen Linie mit Zacken, Pünktchen, mäandrischen Motiv in verschiedenen Verbindungen und Entwürfen verzieren.

Die Glasur, die den Hintergrund für die Motive bildet, ist weiß mit blauer oder cremefarbigen Abtönung ins Gelbe übergehend. Die Koloristik begrenzt sich auf vier Grundfarben: blau, grün, braun und gelb. Schwarz hat man nicht angetroffen, sowie auch rot. Unter den einige Hundert keramischen Bruchteilen nur auf einigen befindet sich ein violett gemaltes Motiv. Dieses Motiv erinnert an wilde Weintrauben.

Über so ein Reichtum an Dekorationsmotiven und angewandten Koloristik auf den früheren Geräten, vor allem an den keramischen Gefäßen aus Slupsk, verfügend, haben sich die Autoren entschlossen, "die Schule der Stolper Stickerei" zu bearbeiten. Überdies begründet die formal - stylistische Analyse der obigen Keramik, die weitgehend die Abstammung von der Volkskunst der Kaschubei aufweist, dass diese in der Serie "Muster der kaschubischen Stickerei", seit vielen Jahren von dem Kaschubisch - Pommerschen Verband herausgegeben, veröffentlicht wird. Es sei bemerkt werden, dass in dieser Arbeit die Tatsache berücksichtigt wurde, dass das Transponieren auf Leinen der auf Ton gemalten Verzierungsmotive nicht mechanisch "per Paupapier" erfolgen kann. Andere Anforderungen hat das Malen auf Keramik, andere Prinzipien regieren die Verzierung auf Leinen. Diese Materialien haben doch verschiedene Eigenschaften, anders ist die Ziertechnik. Sehr behilflich waren dabei die erfahrenen Stickerinnen: Elżbieta Koźluk aus Slupsk und Józefa Sitarz aus Przechlewo. Man muss sich bewusst sein, dass - wie es der hervorragende Kenner der kaschubischen Stickerei, Wojciech Błaszkowski, betont - "das Transponieren zum Stickern nicht nur auf genauer Wiederbildung beruht, sondern auf Ablesung der mit dem Pinsel nicht zu Ende ausgesagten Einzelheiten, manchmal sehr feinen, und auf ihre Übertragung auf die gestickte Verzierungskunst. Begabte Stickerinnen, dank ihrer Intuition und künstlerischen Invention, können die aufgrund der Motive der originalen Keramik bearbeiteten Muster ergänzen und bereichern".

Charakteristisch für die Schule in Slupsk, analogisch zu der hiesigen Keramik, ist die floristische Ornamentik. Das am häufigsten auftretendes Motiv ist die Tulpe: in der Knospe entwickelt, auf steifen Stengel oder auf abgebeugten biegsamen Stengel. In der Stickerei gebrauchte man das beliebte Motiv der Töpfer: Tausendschönchen, Vergissmeinnicht und Peonie, die die Kaschuben Rose nennen. Die für alle Muster der kaschubischen Stickerei charakteristische Palmette, in verschiedenen Farben und Entwurf, fand auch hier ihren, zwar nicht herrschenden, Platz. Es wurden auch Zweige und Sträusse aus belaubten Blüten angewandt.

Über eine reiche Palette von verschiedenem auf der Keramik und Holz auftretenden Besatz verfügend, schlagen die Autoren vor, diese bei Umsäumung der Servietten und Tischtüchern anzuwenden. Es ist wohl richtig, dass in der Stickerei aus Slupsk bei der Ausarbeitung keine Fransen und keinen Hohlsaum zu gebrauchen. Die wunderschöne Ornamentik des Besatzes genügt als Ausarbeitung des gestickten Stoffes.

Wie schon erwähnt wurde, tritt in der Keramik von Slupsk kein Herzmotiv auf, das gern in der ganzen Stickerei der Kaschubei gern angewandt wird. Deshalb befindet sich diese Verzierung in der bearbeiteten Mappe nicht.

Die Koloristik der Stickerei von Slupsk ist auch spezifisch. Analogisch zu der Koloristik der örtlichen Keramik werden in der Stickerei folgende Farben gebraucht: gelb, braun, zwei Arten von grün (hellgrün und sattes grün), sowie vier Arten von blau (von lasurblau bis dunkelblau).

Die vorgeführten Motive sehen der Autoren Meinung nach am besten auf weißem oder cremefarbigen Leinen aus - solche Farbe war auch die Glasur der Gefäße. Die Autoren meinen auch, dass die Schaffensphantasie der Stickerinnen diese Motive zu bereichern und zu ergänzen erlaubt. Bei dieser Stickerei sollte man vor allem den Platt - und Stielstich gebrauchen, indem man die zahlreichen Abänderungen und Möglichkeiten der Anwendung zu den einzelnen Elementen und Fakturen anwenden soll.

